

ОСВІТНІЙ КОНСЕНСУС-НАВІГАТОР ДЛЯ СІМ'Ї

Богачков Юрій Миколайович, Милашенко Віктор Миколайович,

Ухань Павло Станіславович

Київ, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України.

Розвиток сучасних освітніх систем відзначається розширенням спектру можливостей. Це не тільки розширення можливостей для тих, хто навчається, але і для освітніх установ, вчителів, стейкхолдерів. В цих умовах все актуальнішим стає питання *узгодження потреб, можливостей* та вибору *консенсусного варіанту*. Типова ситуація виглядає наступним чином. Учень має своє бачення стосовно змісту, способів, темпу та форм свого навчання. Але існують нормативні рамки (наприклад, стандарти освіти та вимоги законодавства мати певний рівень освіти). Також, батьки та близьке оточення мають певний фінансовий та мотиваційний вплив на вибір учня. Соціум, освітня установа та вчителі теж впливають досить сильно.

Виникають наступні питання:

- За якими показниками та критеріями враховувати різні впливи на вибір навчальної траєкторії?
- Як технічно реалізувати процедуру вибору «консенсусної» освітньої траєкторії.

Мета. Запропонувати інформаційну технологію виявлення впливів, їх візуалізацію та застосування для досягнення консенсусу вибору учнем індивідуальної освітньої траєкторії.

Освітній шлях є суттєвою частиною життєвого шляху людини. Його необхідно розглядати в контексті життєвого шляху. Пропонується наступна ілюстрація впливу оточення дитини на її освітній шлях.

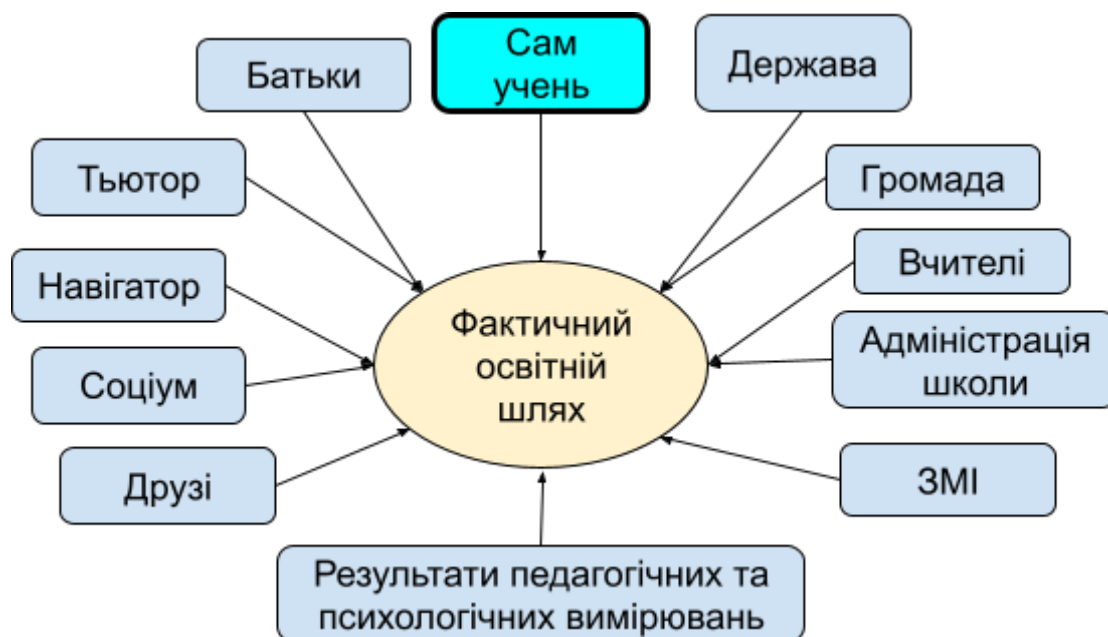

Рис. 1. Актори впливу на освітній шлях дитини.

Відомо [1], що мотивація суттєво впливає на ефективність та результати навчальної діяльності. В той же час, негласно, існує думка, що «добрий» учень має вчитись на відмінно по всіх предметах. Але по факту це не так. Мотивація, ресурси та потенціал учня мають обмеження. Тому сім'я повинна обирати що більш важливо, а що менш важливо. Головний вплив тут, звісно, мають батьки та сама дитина. Необхідно враховувати, що дитина (умовно до 14-15 років) не має достатнього життєвого досвіду, щоб адекватно та свідомо оцінювати доцільність певного навчання для свого майбутнього. Тому на ранніх етапах рішення приймають батьки враховуючи нормативні вимоги (державні освітні стандарти, та діючі закони).

Слід зазначити, що дитина переходить *поступово* від стану, коли вона *не* вміє приймати свідомі адекватні рішення до стану коли вона повністю самосвідома і самостійна. Це не відбувається разом з отриманням паспорту або атестату про здобуття певного рівня освіти. На жаль, існуюча організація освітнього процесу дуже зарегульована. Вона не сприяє розвитку самосвідомості та самостійності учнів. Самосвідомість та самостійність учнів в більшості випадків або не розвивається, або розвивається не «завдяки», а «супроти» системи. Авторам не відомі інформаційні системи (підходи) які підтримують ефективні умови розвитку самостійності учнів.

Ми пропонуємо підхід, який сприяє розвитку самосвідомості учнів взагалі, та у виборі своєї освітньої траєкторії зокрема.

Підхід полягає у наступному. Даємо можливість дитині структуровано сформулювати як вона бачить (оцінює) своє навчання та яким би воно мало бути в ідеалі на її погляд. Одночасно надаємо таку ж можливість батькам (за необхідності окремо мати та батько) та іншим впливовим особам (Рис. 1). Моніторингове порівняння бачення дитини, батьків і інших стейкхолдерів дозволяє виявити точки розбіжності і сфокусуватись на їх обговоренні. І зрештою, прийти до консенсусу. Система зберігає історію бачень та досягнутих рішень. Це дозволяє зробити ретроспективний аналіз, і побачити адекватність прийнятих рішень, та оцінити ступінь розвитку самосвідомості дитини. Чим вона вище (багато адекватних рішень) тим спокійніше батьки можуть «відпускати» дитину.

Яка в цьому користь для сім'ї? Зменшення (зайвого) навантаження. Навантаження можливо оптимізувати за рахунок виокремлення важливих, нейтральних та не важливих предметів. *Оптимізація витрат ресурсів сім'ї.* Сім'я суттєво може заощаджувати ресурси на освіту за рахунок відмови від непотрібної та немотивованої діяльності. *Спокійна атмосфера у сім'ї.* Сім'я, яка внутрішньо узгодила акценти має спокійну атмосферу. *Чітка взаємодія з закладом освіти.* Маючи чітку, узгоджену картину своїх освітніх потреб значно легше взаємодіяти з навчальним закладом. Особливо в умовах законодавчо визначеного інструменту ІОТ (індивідуальна освітня траєкторія). *Зрозумілий запит до репетиторів (якщо він є).* Якщо є потреба в репетиторах, то легше формулювати запит, вибрати репетитора та контролювати його ефективність. *Профорієнтаційна готовність.* Постійне ставлення цілей, обмірковування необхідних ресурсів та рефлексія результатів виховують здатність самосвідомої діяльності. Це опосередковано призводить до профорієнтаційної готовності учня. *Самостійність та самосвідомість дитини як цінність.* Самостійність та самосвідомість дитини розвиваються значно краще та швидше. Це дуже цінний здобуток.

Модель освітнього шляху (рис. 2) Припустимо, що учень в момент часу $t=0$ знаходиться в точці **A0**. Він бажає потрапити до точки **A1**. До точки **A1** він може потрапити різними (*освітніми*) шляхами **S1**, **S2**. Ці шляхи можуть відрізнятись необхідними *ресурсами, часом, результатами, сприйняттям доцільності, фану, формату*. Коли учень потрапить до точки **A1**, він може переосмислити цей результат, і сказати, що він помилився, і він хотів потрапити до точки **A2**. Також ціль **A1** може бути скоригована з огляду на зовнішні обмеження та думку батьків. Тобто учень погоджується, що він прямує до консенсусної цілі **A3** замість **A1**. Може статися, що скоригована ціль **A3** буде ближче до **A2**, а можливо і навпаки. Будемо вважати, що консенсус досягнуто ідеально, якщо точка **A3** співпадає з **A2**.

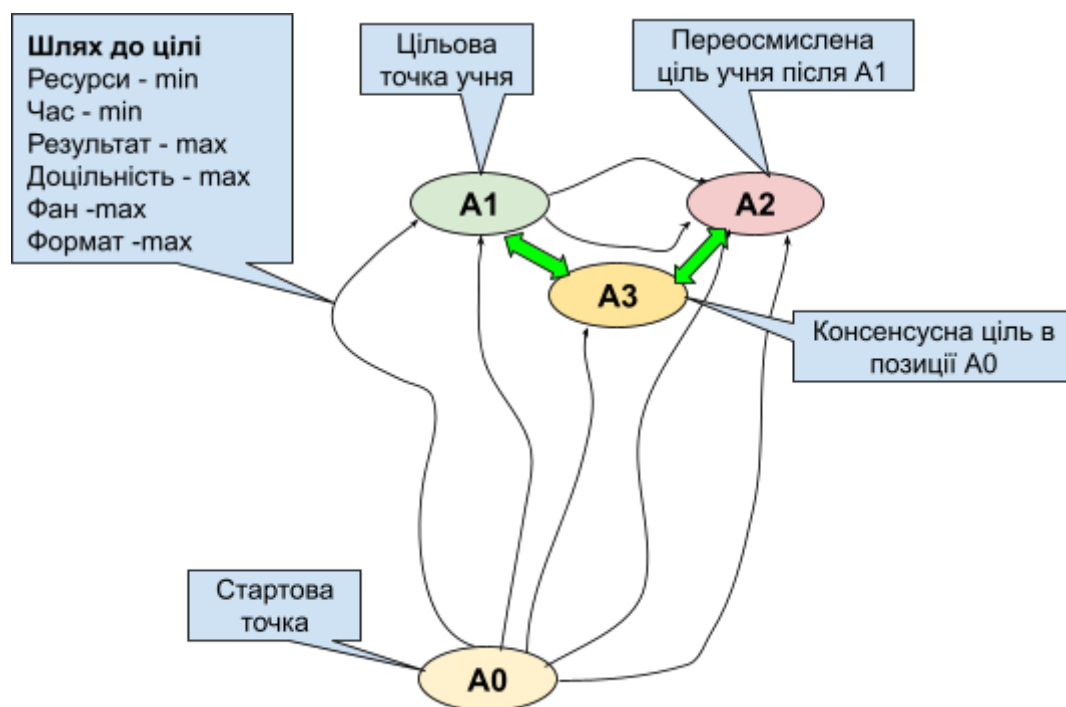

Рис 2. Модель освітнього шляху.

Запропонований підхід реалізовано у вигляді *структурованих опитувань* та спеціальних *алгоритмів оброблення та візуалізації результатів*. Опитування досить гнучке. В залежності від бажаної детальності результату, воно може проводитись від одного разу на рік до опитування після кожного заняття. В опитуванні три блоки інформації. *Перший*. Витрачені *ресурси, час і отриманий результат*. *Другий*. Ставлення учня чи іншого респондента до навчального

блоку про який робиться опитування. Застосовуємо три показники *доцільність, фан, формат* проведення. Усі вони оцінюються балами 1-10. *Третій*. Не обов'язкова інформація, яка може дати додаткову цінність для користувачів. Це формальна оцінка, результати атестацій та тестувань, інформація про заклад та вчителя, інформація про джерело ресурсів тощо. За нашим досвідом заповнити інформацію за один день школяра потребує 3-5 хвилин. Найважче, це роз'яснити учню, що саме від нього вимагається. Система не обмежується формальною освітою. В ній можна також обліковувати позашкільну та інформальну освіту.

Зараз ми проводимо **експериментальну апробацію** системи. До неї **можна вільно долучитися. Індивідуально, класом чи навчальним закладом.** Опитування проводиться анонімно. Ви самі повністю керуєте всією своєю інформацією. Вся актуальна інформація щодо участі та інструкції знаходяться на сайті potok.org.ua/oti. Зауважимо, що **групові форми опитування** (клас, навчальний заклад) можуть дати **багато додаткової цікавої інформації як для розвитку навчального закладу так і для взаємодії з батьками та стейкхолдерами.** Доступні дві версії інструменту. *Спрощена*, для проби і швидкого розуміння принципів роботи і доцільності застосування. *Повна індивідуальна*, для повноцінного індивідуального застосування. В розробці третя, для колективних користувачів.

Література

1. Реан А. А., Психология личности. — СПб.: Питер, 2013. — 288 с.: ил. — (Серия «Мастера психологии»).
https://psyera.ru/vliyanie-motivacii-na-uspeshnost-uchebnoy-deyatelnosti_9008.htm